

Te Reo Matatini 2025

32413 Ka mārama, ka tautohu i ngā whakaaro matua o
tētahi reo ā-waha, o tētahi reo ā-tā hoki

NGĀ WHIWHINGA: E Rima

TE PUKA RAUEMI

Tirohia tēnei pukapuka hei whakaoti i ngā tūmahi mō te aromatawai Te Reo Matatini 32413.
Tirohia ki te pukapuka '*He Puka Whakautu ā-Tuhi*,' hei whakaoti i ngā tūmahi o te aromatawai nei.

E **RUA** ngā rauemi ataata o tēnei Aromatawai, me whakaritea kia āhei koe ki ēnei ataata.

Tirohia kia kitea ai e tika ana te raupapatanga o ngā whārangi 2–20 kei roto i tēnei pukapuka, ka mutu, kāore tētahi o aua whārangi i te takoto kau.

KĀORE E ĀHEI ANA KOE TE PUPURI I TĒNEI PUKAPUKA.

HOATU TE PUKAPUKA NEI KI TE KAIWHAKAHAERE HEI TE MUTUNGA O TE WHAKAMĀTAUTAU.

TE PĀNUI 1

Ngā Tohutohu

Pānuitia te tuhinga a Pumi Tūmai e pā ana ki *Ngā Toa Rīki o Te Ao 2008* e whai ake nei. Kātahi ka whakautu i ngā pātai kei te *Puka Whakautu ā-Tuhi*.

HE KUPUTAKA

hīkaka	ngākaunui
ngaki	whaiutu
tāpuhipuhitanga	tihi
hinganga	hinga, mate, whara
ripa tauārai	rohenga, wāhanga o te whīra
haputa	ki te pakanga, mura o te ahi
peruperutia	he momo haka

Ngā Toa o te Ao 2008

Nā Pumi Tumai

He whakarapopotohanga tēnei o te tuhinga whānui nā Pumi Tūmai i tuhi.

Whārangi 9, Te Tautoko 70.

Ngā Toa o te Ao 2008, nā Pumi Tumai.

Whārangi 10, Te Tautoko 70.
Ngā Toa o te Ao 2008, nā Pumi Tumai.

Whārangi 11, Te Tautoko 70.
Ngā Toa o te Ao 2008, nā Pumi Tumai.

Whārangi 12-13, Te Tautoko 70.
Ngā Toa o te Ao 2008, nā Pumi Tumai.

Whārangi 14, Te Tautoko 70.
Ngā Toa o te Ao 2008, nā Pumi Tumai.

Whārangi 15, Te Tautoko 70.
Ngā Toa o te Ao 2008, nā Pumi Tumai.

**Kua āta waiho tēnei whārangi kia wātea.
Ka rere tonu te aromatawai i te whārangi e whai ake nei.**

TE PĀNUI 2

Ngā Tohutohu

Pānuitia te tuhinga a Kānia Worsley e hāngai ana ki te Kī o Rahi e whai ake nei. Kātahi ka whakautu i ngā pātai kei te Puka Whakautu ā-Tuhi.

HE KUPUTAKA

poi, kī, ponga	he momo pōro
kāwhakina	mahi tāhae
hīkaka	ngākaunui
oroko tīmata	ahu mai
whakatenatena	akiaki
whenua raupatu	he whenua i riro i te pakanga

Kī o Rahi - He Tākaro nā ngā Tīpuna

Nā Kānia Worsley

He whakarapopotohanga tēnei o te tuhinga whānui nā Kānia Worsley i tuhi.

Whārangi 18, Te Tautoko 70.

Kī o Rahi: He Tākaro nā ngā Tīpuna, nā Kānia Worsley.

Whārangi 19, Te Tautoko 70.

Kī o Rahi: He Tākaro nā ngā Tīpuna, nā Kānia Worsley.

Whārangi 20, Te Tautoko 70.

Kī o Rahi: He Tākaro nā ngā Tīpuna, nā Kānia Worsley.

Whārangi 21, Te Tautoko 70.

Kī o Rahi: He Tākaro nā ngā Tīpuna, nā Kānia Worsley.

Whārangi 22, Te Tautoko 70.

Kī o Rahi: He Tākaro nā ngā Tīpuna, nā Kānia Worsley.

Whārangi 23, Te Tautoko 70.

Kī o Rahi: He Tākaro nā ngā Tīpuna, nā Kānia Worsley.

**Kua āta waiho tēnei whārangi kia wātea.
Ka rere tonu te aromatawai i te whārangi e whai ake nei.**

TE WHAKARONGO 1

Ngā Tohutohu

Whakarongo ki ngā kōrero o te pakipūmeka e pā ana ki te tīma haupoi o Te Kura Kaupapa Māori o Ruamata, kātahi ka whakautu i ngā pātai kei raro iho nei.

KIA MATAARA! E tāea noa te mātakitaki i te ataata kia **TORU** noa iho ngā wā. Nō reira me āta whakarongo, ā, me whai wā te whakaoti pai i te tūmahi.

HE KUPUTAKA

hoa kakari	ngā hoariri.
hāmenehia	he whiu, he whaina, he ngawhi rānei.
kaiwawao	he rewherī, ngā kaiwhakahaere o ngā kēmū.
kaupare	kia kaua e whakarongo, kaua e aro atu rānei.

Te Kiriata Tuatahi - 'RUAMATA'

Nā RNZ

Ruamata / Full Documentary / RNZ, nā RNZ ki Youtube.

Kei te kōpaki te kiriata, ā, kei YouTube rānei.

[YouTube] - <https://www.youtube.com/watch?v=O4-LB87Ch9c&t=1387s>

Ngā miniti: 23.08 - 25.30

TE WHAKARONGO 2

Ngā Tohutohu

Whakarongo ki te pūrongo a Scotty Morrison me tana uiui i a Rawiri Waititi e pā ana ki ōna whakaaro mō te haka a ngā Poua. Kātahi ka whakautu i ngā pātai kei raro iho nei.

KIA MATAARA! E tāea noa te mātakitaki i te ataata kia **TORU** noa iho ngā wā. Nō reira me āta whakarongo, ā, me whai wā te whakaoti pai i te tūmahi.

HE KUPUTAKA

hīkaka	ngākaunui.
ākene pea	tērā pea.
orokohanga	te timatanga.
nanaioire atu	te kaha whai, te ū tonu rānei.

Te Kiriata Tuarua - 'Ngā whakaaro o Rawiri Waititi mō te haka a ngā Poua'

Nā Te Karere, TVNZ

***Rawiri Waititi comments on Hurricane haka, govt's 100-day plan,
nā Te Karere TVNZ ki Youtube.***

Kei te kōpaki te kiriata, ā, kei YouTube rānei.

[YouTube] - https://youtu.be/mz9KnCwl6Bg?si=lvdmLGpfqA_pRzJn

Ngā miniti: 00.00 - 3.15

Ngā Mātāpuna:

- Tūmai, P. (2011). '**Ngā Toa Rīki o te Ao 2008.**' *Te Tautoko 70* (pp. 9–15). Ministry of Education.
- Worsley, K. (2011). '**Kī o Rahi - He Tākaro nā ngā Tīpuna.**' *Te Tautoko 70* (pp. 18–23). Ministry of Education.
- RNZ. (2024, 1 o Pepuere). **Ruamata | Full Documentary | RNZ** [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=O4-LB87Ch9c&t=1387s>. Mai i te wā 23.10 ki te 25.40 o te kiriata.
- Te Karere TVNZ. (2024, 6 o Maehe). **Rawiri Waititi comments on Hurricanes haka, govt's 100-day plan** [Video]. YouTube. https://youtu.be/mz9KnCwl6Bg?si=lvdmLGpfqA_pRzJn. Mai i te wā 00.00 ki te 03.15 o te kiriata.